

MEDLEMSBLAD hösten 2015

från Albo Härads Hembygdsförening

I höstmörkret har vi nyss upplevt ett vackert ”Österlen lyser”. Vi som är engagerade i hembygdsföreningen tycker, att Albo lyser hela året, eller hur? Våra byggnader och de ideella insatser som satsas är lysande bevis på värdefullt kulturarbete i vårt härad.

Vi i styrelsen är tacksamma för att alla våra medlemmar och övriga besökare visar så stort intresse för olika aktiviteter och inte minst för hemsidan.

I detta medlemsblad finns lite olika inslag, som vi hoppas kan ge trevliga återblickar, men också ge inspiration. Ni är välkomna att berätta och skriva om era upplevelser och minnen från hembygden.

2016 firar Sveriges Hembygdsförbund 100-årsjubileum och vi vill också uppmärksamma detta i våra programaktiviteter. I Skåne har ”landskap” valts som tema för firandet och Albo härads landskap är verkligen värt att belysa.

I detta sammanhang kan det vara på sin plats att citera Sveriges Hembygdsförbunds antagna värdegrund:

”Hembygdsrörelsen är en del av det levande samhället. Den skapar broar mellan det förgångna, nutiden och framtiden. Hembygdsrörelsen har ett humanistiskt och demokratiskt synsätt. Den är öppen för alla, oavsett bakgrund. Den

respekterar kulturarvets skiftande former i tid och rum. Hembygdsarbetet skapar gemenskap, trygghet och identitet. Intresset för kulturarvet är drivkraften i engagemanget för hembygden. Här möts alla generationer.”

Som det framgår ovan är hembygdsföreningen en viktig aktör i dagens samhälle och knyter samman dåtid med nutid. Det är så vi vill fortsätta med ert stöd.

Tack alla för era insatser under 2015 och väl mött nästa år!

Clas Johnsson
ordförande

Under 2016 kommer hembygdsrörelsen att presentera och synliggöra sin betydelse för lokal identitet, folkbildning och utveckling av lokalsamhället.

Vår ambition är att följa upp detta på flera sätt. Bland annat önskar vi inslag från alla er medlemmar hur just ni upplever hembygden. Är det på den plats du/ni föddes, din uppväxttid där du/ni bor just nu eller en mix av alltsammans. Skriv ner detta och skicka via e-post till kvasa@osterlen.tv, eller via brev till Albo Härads Hembygdsförening, Karakåsvägen 15, 277 35 Kivik.

Se vidare föreningens hemsida www.alboharadshembygdsfor.se under detta tema.

Bengtssons Kafé och Konditori

Greta Bengtsson, som tillsammans med sin make Folke ägde Bengtssons Kafé och Konditori i S:t Olof, berättar om hur de byggde upp och utvecklade sin verksamhet från mitten av 1950-talet och ca 30 år framåt.

År 1955 startade Folke och jag Bengtssons Kafé och Konditori i S:t Olof. Min mor såg en annons i Ystads Allehanda om att konditorirörelsen Bialitt i S:t Olof var till salu. Vi blev intresserade och kontaktade ägaren och åkte dit för att se på konditoriet. Huset som inhyste rörelsen var i minsta laget, men vi fick tips om en annan fastighet, som passade våra behov bättre. Där fanns lager- och affärslokaler i nedre våningen och en lägenhet i den övre. Vi kom överens med ägaren och köpte fastigheten, som kostade 60 000 kr. Lokalerna behövde byggas om och anpassas till bageri, två serveringslokaler, kafékök och en affärslokal. På

ovanvåningen fanns en, efter den tidens mått, flott lägenhet med ett modernt utrustat kök. Själva huset var byggt i slutet av 1940-talet och var ett reveterat trähus, alltså ett trähus på vilket man hade lagt puts. Isoleringen var inte så bra, men en dansk firma anlätades och den sprutade in skumplast som isolering. På tomten låg också en äldre byggnad uppförd kring sekelskiftet, då järnvägen kom till byn. Dessutom fanns en garageliknande byggnad som vi använde till hönsbarn. Hönsen tog hand om vårt bageriavfall och i gengäld fick vi ägg. St: Olof var en livaktig by med många affärer och företag samlade kring järnvägen som kom i 1900-talets början. Det fanns ytterligare ett bageri som bakade bröd och vetebröd, men inga finare kakor, det skulle vi stå för. Det blev en viss konkurrens i början och lite prat i byn. Vi kom ju utifrån, men det lugnade ner sig efter ett tag.

Invigning

Vi hade bråda dagar inför invigningen. Lokalerna skulle bli klara så vi kunde komma igång och få in pengar till verksamheten. Vi köpte rättigheterna till Bialitt, så att inte någon annan skulle kunna öppna i de lokaler som fanns där. Tyvärr fick vi inte behålla namnet, eftersom ägaren hade åkt till Amerika och inte avregistrerat firman innan. Vi köpte emellertid inventarierna från Bialitt, såsom bakugn, bland- och vispmaskin, möbler och affärsinredning. Folke var händig och tillverkade så mycket som möjligt själv, bl. a. hyllor och bänkar och ett stort bakbord som skulle tåla de påfrestningar som stora degar krävde. Det fordrades omfattande utrustning för en rationell drift. Vi satte in jässkåp, rostfria vaskar, kaffekokare och en tjusig konditorikyl med skjutdörrar i affären. I kylan förvarades tårter, bakelser och läskedrycker och ovanpå den stod en våg, som visade priset på det som vägdes automatiskt, främst godis och småbröd som såldes i lösvikt. Till kakor och bakverk satte vi in montrar i glas och stål och på väggen en hylla för chokladkartonger och

småbrödburkar. Vi hade fina porslins- och kaffekannor, gräddsnipor och små sockerskålar samt teskedar, tårtgafflar till alla goda kakor och bakelser som serverades.

Den 16 april 1955 öppnade vi Bengtssons Kafé och Konditori. Folke hade förberett allt med inköp av råvaror och drycker som kaffe, te och läsk. All läsk köptes från S:t Olofs bryggeri. Mazariner, småbröd, biskvier och annat smått och gott var klart och sådant som skulle vara färskt för dagen fick han sätta igång med tidigt på morgonen. Wienerdegen skulle kavlas och bakas ut, franskbröd och vetekransar skulle vara klart klockan åtta när vi öppnade. Och klockan nio skulle tårtor och bakelser vara färdiga. Senare på dagen bakade Folke finare bakverk som chokladbiskvier, mjuka kakor och småbröd.

Vi hade anställt en flicka som skulle sköta servering och försäljning i affären tillsammans med mig. Redan första året hade vi också en lärling i bageriet, Bo Ekdal, som sedan blev en duktig konditor.

Det var jobb jämt och ständigt och vi hade stängt endast en gång om året och det var på juldagen. Ledigheten började på julafton då vi stängde klockan tre på eftermiddagen, och se åkte vi till mina föräldrar i Heingetorp. Där stannade vi till juldagens eftermiddag då det var tid att börja tänka på nästa dags jobb igen. Smöret skulle plockas fram, eftersom det inte gick att baka på kallt smör och det var lite annat också som skulle tas omhand.

Kunder och priser

Det fanns många ungdomar på orten och på den tiden var det inte många som hade bil, så de kom cyklande till kaféet för att fika. Oftast drack de lemonad och åt bakelser. De som var lite äldre beställde ”kaffe med bröd”, vilket innebar att de fick kaffe, ett wienerbröd, en bit mjuk kaka och två småbröd till en kostnad av ca tre kronor. Något som också var populärt var varm choklad med vispgrädde och till den ost- eller skinkfralla. Priserna var 5 öre för småbröd, 15 öre för

wienerbröd, bakelse 75 öre och 5 kr för en mjuk kaka och 10 kr för en vetekrans.

Vi hade glass också och små glasspinnar såldes för 25 öre styck, en stor strut för 1,25 kr och en halv liter gräddglass för 2.50 kr. Glassen kom från Ge-Ge-glass i Staffanstorp.

Åhusglass kom inte förrän senare. Vi tillverkade gräddbullar själva av japansk äggvita, kinesiskt sjögräs och glykos, vilka sedan doppades i smält blockchoklad.

Efter ett tag köpte vi en jukebox så att kunderna fick lite underhållning. Det kostade 25 öre för en låt och för en krona kunde man höra fem låtar. Detta blev en stor succé och man spelade sina favoriter om och om igen. Det kunde bli lite tjatigt för oss som jobbade där, men man vande sig och stängde öronen till sist. Det var bara när det kom nya låtar som man lystrade till igen.

TV-salen

Vi började renovera och bygga till den gamla byggnaden bredvid konditoriet. Golvet höjdes och täcktes med ett fint parkettgolv som man kunde dansa på. Det var så att vi fick beställningar på fester där folk ville ha mat och dans. I ett rum med scen installerade vi en stor trettiofå tums TV. Det behövdes en hög antenn för att kunna fånga in signalerna från Bornholm, vilka var de enda signaler som sändes i södra Sverige. Varje lördagskväll kom folk för att titta på TV, dricka kaffe eller läsk och äta smörgåsar och smaskiga bakverk. Det kom verkligen mycket folk och det var till och med de som beställde bord för att vara säkra på att få plats. Efter ungefär ett år blev det mer allmänt att folk skaffade egen TV och tillströmningen avtog. Men sen kom det bio till byn i Folkets Hus och då kom vi på att vi kunde servera varm korv med nybakat bröd efter filmvisningen. Detta blev också populärt och köerna var långa.

Det var långa arbetsdagar. Folke började jobba vid femtiden på morgonen och var klar med all bakning vid tvåtiden på

eftermiddagen, då han brukade vila sig ett par timmar. Även bokföring och löner skulle skötas. På den tiden hade man källskatt, men moms och arbetsgivaravgifter hade inte införts ännu.

Julbord och julgodis

Den första stora beställningen vi fick var Idrottsföreningen som ville ha julbord. Både Folke och jag var mycket intresserade av matlagning och tyckte att det var roligt. Vi ställde oss i det privata köket och lagade julmat. På ett stort bord i TV-salen dukade vi upp löksill, ägg, omelett med prinskorv, brunkål, sylta och rödbetor, lutfisk och förstås risgrynsgröt och saftsås. Till detta serverades öl och läsk. Vi hade fått serveringstillstånd under hösten, men inte till sprit. För övrigt var det mycket att göra till julen. Vi bakade lussekatter, stora pepparkakshjärtan och grisar som dekorerades med kristyr och bokmärken. Klenor bakades så gott som varje dag, men även mandelmusslor, julstjärnor och fikonbullar med äkta fikon i. Vi gjorde också marsipangrisar, som delvis doppades i choklad och nötchoklad och teaterkonfekt, som sen lades i speciella förpackningar i form av tomtar och grisar. Dessa blev uppskattade julgåvor.

Förenings- och kursverksamhet

Det blev allt fler som ville ha sina sammankomster hos oss. Idrottsföreningen hade Bingo här och det blev väldigt populärt. Vi tog inte någon hyra men sålde kaffe och annat åt dem som kom. RLF och SLKF hade sina möten och studiecirkelar hos oss. Vi hade även servering i samband med begravningar.

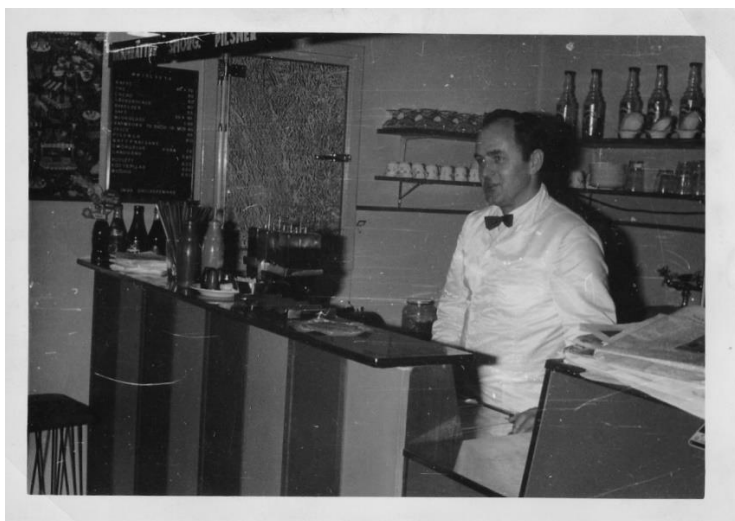
Allt eftersom verksamheten utökades var vi tvungna att bygga till. Det behövdes ett nytt kök så att vi kunde laga mat och bageriet måste utökas med nya större maskiner. I gamla bageriet satte vi in bardisk och en stekhäll för varmkorv och hamburgare, som blivit på modet. Vi gjorde potatismos, som

hölls varmt i vattenbad. Det installerades också en mjukglassmaskin. Den gav en bra förtjänst, men det var mycket arbete med att rengöra maskinen. Vi byggde också stora frys- och kylrum så att vi kunde spara och ta vara på överblivna produkter och slapp att kasta dem. Vi köpte in ett stort gasolkök och en mikrovågsugn, som var ovanlig på den tiden. Diskmaskinen blev väldigt uppskattad och underlättade särskilt mitt arbete. Oftast var det jag som hade stått och handdiskat till sent på kvällarna efter stängning. Tvätten var ett annat stort jobb. I tvättgrytan i källaren tvättades smutsiga bageribyxor och förkläden, som filades för hand på tvättbräda för att bli rena. Och handdukarna, som vi använde i stället för hushållspapper, ska vi inte tala om. Det fanns inte hushållspapper eller så tyckte vi att det var för dyrt.

Oskar Hansson med deltagare i halmslöjdskurs. Greta Bengtsson "trea" från höger

Många sorters bakverk

Folke Bengtsson vid bardisken

Nu när vi hade ett nytt fint bageri kunde vi också utöka sortimentet. Folke var en skicklig konditor och det bakades ännu mer, såsom kroken till bröllop, munkar fyllda med äppelmos, som friterades i kokosfett. Olika sorters bullar: wienerbröd, kanelbullar, krämbullar, sockerbullar, skurna smördegbitar med äppelmos, vilka var mycket omtyckta samt äppelknyten och vaniljbullar. Vidare bakades napoleon-, princess- och gräddtårter, tårter med mördegssbottnar och smör- och mockakräm och frukttårter, som garnerades med mandelmassa och frukt. Bakelser var en annan specialitet och vi hade sex till sju olika sorter. Det var stor åtgång på dessa delikatesser till helgen. Det bakades också franska våfflor, mazariner, toscakakor, en slags båtar gjorda av mördeg fyllda med smörkräm och doppade i choklad, napoleönhattar, nötbågar och apelsinbröd. Det var speciellt en sort som var väldigt populär, nämligen skottar. De var mycket vackra och

goda och bestod av mandelmassa och spritsades ut på oblatbottnar som sen bakades ut och dekorerades med gröna och röda bigarråer som sen täcktes med gelé. Av mjuka kakor hade vi också många olika sorter som mandelringar doppade i choklad, toscakakor, marmorerade kakor, fruktkakor, sandkakor och tre sorters rulltårta.

Uppsving och förändringar i samhället

Samhällsutvecklingen i Sverige var positiv och vår firma var bra igång. Det skedde stora förändringar inom bagerinäringen. Pågens bageri i Malmö byggde ut. Det hade kommit nya bestämmelser, vilka innebar att man fick sälja bröd och mejeriprodukter i alla speceriaffärer. Även vi köpte bröd från Pågens som vi sålde i vår affär. Vi ökade ut matserveringen till barservering. Folk kom och åt ”dagens rätt” och vi hade ytterligare ett par rätter att välja på. På hösten 1960 öppnade vi en filial i Lövestad. Det var Hartmans Konditori som arrenderades ut och passade oss bra eftersom vi numera hade en utlärd konditor och det fanns utrymme för mer arbete åt honom. Det var en rolig tid, eftersom jag hade mina rötter i trakten och träffade många bekanta där. Jag tog körkort och kunde lätt ta mig mellan de båda konditorierna. Vi drev filialen i tre år.

Det kom många resande försäljare som visade marknadens nyheter. Godisresande från Cloetta, Läkerol och Karamellpojken lämnade smakprover till barnens förtjusning. Jag minns att vi köpte karamellställ som gick att snurra runt med åtta glasbehållare med glaslock. Från Kåå köpte vi ingredienser till bageriverksamheten. Det kom också en resande från tobaksbolaget och vi sålde rätt så mycket cigaretter och tobak. Med de förändringar som kom blev det dyrare att få varor hemkörda och man måste köpa viss kvantitet för att få fri transport. Det öppnades grossistfirmor dit man kunde åka och inhandla allt möjligt, allt från livsmedel till pappersvaror och tvättmedel m.m. Många varor

paketerades bl.a. kakor och bröd. De som tidigare levt på att tillverka och sälja kakor fick tänka om och många tvingades stänga. Vi hade som tur var redan lagt om kursen till att laga och servera mat också.

Befolkningen minskade, det fanns inte så många ungdomar och de som fanns hade bilar och nu kom gatukökens tid, då folk ville stå ute och äta sin mat. Åter fick vi kläcka nya idéer eftersom efterfrågan på kakor snabbt minskade.

Margarinbolaget inbjöd till en kurs i att tillverka smörgåstårter och den passade oss utmärkt. En konditor har ju fantasi att garnera och spritsa. Vi fick recept på fyllningar och garneringar. Vi lärde oss också att göra landgångar. I början gick det trögt med försäljningen, och vi fick dela tårtan i bitar, men så småningom blev smörgåstårter mycket omtyckta.

Turisterna kommer

Vi måste satsa mer på matservering och övernattningar, så 1966 byggde vi till ännu en gång. Vi beviljades också sprittillstånd. Tidigare hade vi endast fått servera till slutna sällskap. Det var mycket noga och en gång i månaden kom en kontrollant från systembolaget för att se allt stämde. Vi byggde en ny entré med kapprum och två nya toaletter, matsal och hotellrum och gemensam dusch och toalett för hotellgästerna. Totalt fick vi fjorton bäddar. Men vi själva fick inte plats utan fick ”hyra in” oss i gamla köket! Inredningen i den nya delen köptes dels hos Lisa Malms möbelaffär i S:t Olof, dels på auktioner. Efter ombyggnaden ändrade vi vårt firmanamn till Pensionat och Café Österlen.

Österlen hade nu mer och mer blivit känt för turister. Nedlagda torp och gårdar köptes av sommargäster, som bodde i våra trakter. Det blev sommarmånaderna som blev mest inkomstbringande nu. Vi satsade för fullt på annonsering i Sydsvenskan och Ystads Allehanda och i turistbroschyrerna. Bland andra turistmål ville folk även besöka S:t Olofs medeltidskyrka och då var det naturligt att man ville ha en bit

mat eller en kopp kaffe med gott hembakat bröd till. Detta bidrog till att vi satsade allt mer på rummen och pensionatet i S:t Olof. Det blev succé med helpension och varje helg hade vi fullbokat. Marknadsveckan var alltid fullbokad långt i förväg.

Turistströmmen till Österlen ökade för varje år. Bussresor och cykelturister och museijärnvägen, som startade 1971, bidrog till att vi fick fler matgäster till våra smörgåsbord. På vinterhalvåret var det föreningar som hade sina sammankomster hos oss och folk som hade kalas i samband med jämna födelsedagar. Vi levererade också mat till byns medborgarhus, när det var festligheter där. Under andra delen av 1970-talet minskade lönsamheten avsevärt och 1981 överläts rörelsen till sonen Tomas. Företaget fick namnet Vårdshuset Österlen och med nya krafter fortsatte det som ett attraktivt matställe.

Sammanställt av Clas Johnsson

Några axplock ur föreningens program 2015:

ÅRSMÖTE den 23 april:

Ett åttiotial medlemmar hade samlats till föreningens årsmöte som enligt tradition inleddes med ljuvlig folkmusik.

Utöver årsmötesförhandlingarna och orientering om föreningens ambitioner blev det utöver folkmusiken en inne-hållsrik underhållning av Gullvi Andersson, samt kaffe med dopp.

Till styrelse valdes:

Ordinarie ledamöter: Clas Johnsson Ordförande, Kenneth Olsson, Leif Gulldén, Hans-Ingvar Hansson, Hans Nilsson, Tore Jönsson, Ingvar Petersén, Sven-Olle Svensson, Åke Hansson, Eva Gustavsson och Annchristin Hurtig.

Ersättare: (suppleanter): Henny Johansson, Tina Tännander, Mats Persson, Britt-Marie Persson, Sven Persson och Anita Ring Nilsson.

När järnvägen kom till Albo:

Christer Karlsson, Skånska järnvägar, berättade om järnvägens tillkomst och nedgång inom vårt område den 30 juni i Ravlunda skola. Med en intressant bildserie lotsades åhörarna genom Albos järnvägshistoria.

Efter många och långa diskussioner i slutet av 1800-talet byggdes järnväg från Kristianstad till Ystad. Det var två olika bolag som drev trafiken. I Brösarp möttes de och stannade tågen och bytte lok. 1901 kunde trafiken invigas. Detta bidrog till att samhällena kring stationerna S:t Olof, Vitaby och Ravlunda byggdes ut och expanderade. I Brösarp blev det däremot inte någon utveckling i närheten av stationen. Förutom persontrafik fraktades trävaror, torv från Getinge mosse, och förnödenheter till affärerna i bygden. Eftersom det inte fanns någon större industri i trakten, blev godstrafiken inte så omfattande som beräknat. När det var tid för Kiviks marknad kom cirkus och nöjesattraktioner med tåg till Vitaby, för vidarei transport med häst och vagn till marknadsplatsen. Elefanterna gick i karavan till marknaden.

1941 övertog SJ trafiken på banan. Vid samma tid prioriterades trafiken norrifrån över Hässleholm till Malmö och Ystad, varför banan fick mindre betydelse. På 1950-och-60-talen fraktades mycket frukt från Vitaby fruktpackeri via tåg. På 1960-talet startade busstrafik mellan Kristianstad och Tomelilla, vilket minskade tågresandet.

Sista december 1971 upphörde persontrafiken och efter något år även godstrafiken. Försvaret utnyttjade banan för militära transporter till 1982. Museiföreningen Skånska järnvägar driver nu banan mellan Brösarp och S:t Olof. De utför ett värdefullt arbete med underhåll av banan och stationsbyggnader och inte minst den uppskattade ånglokstrafiken. Se www.skanskajarnvagar.se

Clas Johnsson.

Kyrkokullen på Ravlunda skjutfält:

I en härlig sommarkväll fick ca 120 deltagare uppleva en resa tillbaka i tiden med hjälp av Eva Andersson, som på ett skickligt och medryckande sätt berättade om människorna och deras levnadsvillkor på 1800-talet och fram till 1943 då de tvingades flytta från platsen som blev skjutfält. Vi fick veta att namnet Kyrkokullen har sin bakgrund i 1700-talets pestsjukdom då socknarna blev ålagda att avsätta mark för att begrava de som dog i pesten. Ravlunda förskonades från pesten därför kunde marken i stället användas till bebyggelse, vilket blev aktuellt i samband med Skepparps enskiftet 1822.

Det var husare och fattiga familjer som kom att bosätta sig på Kyrkokullen. Man hade en bit mark för att föda till en ko en gris och några höns och i bästa fall hade man häst också. För att överleva måste man vid sidan av jordbruket ha andra inkomster. Man arbetade åt bönderna, högg ved och timmer i skogen och någon var fiskare. Tillnamnen "styrmannen" och "sjömannen" visar också att det fanns sjöfolk bland de boende.

Hanna som var dotter till Anders och Elna Nilsson reste till Malmö, utbildade sig till sjuksköterska men återvände till föräldrahemmet. Hon försörjde sig bl.a. genom att sticka strumpor, tröjor m.m. som hon sålde. Hanna ”stickerska” byggde sig ett nytt hus i Skepparp då hon tvingades flytta 1943. Andra lite udda sätt att tjäna pengar på var att plocka kantareller som såldes och att fånga iglar för leverans till apoteket i Brösarp.

Kvällen avslutades med sång och musik på platsen för Welters hus. Welter var också musikanter, spelade dragspel och många Ravlundaungdomar har dansat till hans toner. Fyra ungdomar med bakgrund från Tomelilla folkhögskola har plockat upp några av Welters låtar och det blev en magisk stämning att lyssna på deras sång och musik.

Annat i samtid:

VÄDUREN är den bortglömd?

I slutet av 1800-talet införskaffade dåvarande ägaren till Solbacken i Ludaröd en vädur, som pumpade upp vattnet 30 meter från Verkeådalen till gårdshuset. Vattnet pumpades ända upp till loftet i en behållare för att sen med självfall kunna nyttjas av människor och djur. Väduren var i drift till 1964 och fungerar fortfarande. På bilden står Alv Persson vid brunnen där väduren finns.

Minnen från John Persson Hässleholm och hans tid med skytte och hemvärdnet inom Albo härad.

1943 gick jag med i Albo skytteförening, som hade sin skjutbana i närheten av dansbanan Tallunden. Som 16-åring fick man låna ett mausergevär modell 1896 av föreningen varje gång man skulle skjuta. Vi unga fick börja med 100-metersvallen med s.k. reducerad ammunition, lite svagare än normala skott. Tre provskott och serie om tio på en tioringad tavla. Det kunde alltså i bästa fall bli 100 poäng, vilket

var ovanligt för min del. Nästa år blev det 200 meter och normal ammunition. Så småningom blev det fältskjutning i terräng, vanligen ut mot havet med tanke på säkerheten. Hemvärdnet, som bildades 1940 blev min ungdomsverksamhet fram till 1948.

Vitaby Hemvärnsområde omfattade Vitaby, Kivik, Ravlunda och Brösarp med folkskollärare Nils Göransson som områdeschef och Einar Åstradsson Brösarp som ställföreträdande. Till sin hjälp hade de Löjtnant Bo Löfgren från I 7 Ystad, en mycket skicklig instruktör, som kunde hantera och entusiasmera både oss ungdomar och de som var över 47 år, eller var frikallade från militärtjänst. Värnplikten var då mellan 20 och 47 år.

Som hemvärnsman fick man eget vapen att använda vid övningar både med lös (träplugg) och skarp ammunition på fält och banskjutningar. För min del var jag intresserad av skarpskjutning och lyckades ganska bra vid tävlingarna. Vi var ett gäng unga som tävlade inbördes om att vinna. Namn att minnas är Nils Stridsberg och Göte Johansson från Södra Mellby, Johan Lindgren och Henry Persson Brösarp, Henry Olsson och undertecknad från Vitaby. Även våra fäder stod i leden tillsammans med sina söner. Detta var ju under andra världskriget och vi som inte tillhörde militära förband hade tjänsteplikt i valfria organisationer, hemvärn, lottakåren bilkårist, radiotelegrafi eller blå stjärnan. Eftersom mitt intresse var

skjutning blev det hemvärnet. Det blev mycket skytte dels i hemvärnets regi dels i skytteföreningens verksamhet. Vissa söndagar var det tävlingar i bådas regi.

Ett morgonpass på Ravlundas skjutbana och därefter en fältskjutning på annat ställe. Minns en gång det var regnigt och efter banskjutningen tyckte ordföranden Nils Persson 5-7 att jag skulle följa med till Skillinge. "I ditta väred" var mitt svar. Nils Persson spände ögonen i mig och kom med repliken "Du e väl varken socker eller gåsamög så du smälter"? Vad svarar man? Ilksnar till, följer med och skjuter hem ett fjärde pris i Södra Skånes skyttekrets tävling. Att Vitaby hade många duktiga skyttar bevisades genom att två år vinna Rikshem-värnstävlingen 1945 och 1949. Här var det ju inte bara skjutning som avgjorde, men uttagning som skedde på hemmaplan var enbart skjutning. Där visade vår instruktör Löjtnant Löfgren vilken pedagog han var. En av deltagarna var märkbart nervös inför den individuella skjutningen. Löfgren sade då; Nu får Strand göra en provrunda till men gav order till markörerna att sätta upp tävlingstavlan. Strand lade sig i lugn och ro tillrätta för en övning. När han var klar med serien och reste sig sa Löfgren; ja nu är det klart och det blev en bra tävlingsserie. Strand kände sig lite men positivt lurad. Ett minne som kommer fram när man börjar tänka tillbaka.

En annan övning. Som jag kommer ihåg var vid Löderups strand en lördag och söndag. Kom dit med utrustning för övernattnig. Tälten restes på sandig mark ganska högt uppe på stranden. Kröp ner tidigt för vi hade blivit förvarnade att något skulle störa i tidig gryning. Men det som hände var att ”den lede fi” kom mitt i natten med ett enligt ögonvittne det värsta åskväder han hade sett. Vårt tält ryktes loss av stormbyar och i samband med att marken blev lös av regnet drogs tältpinnarna upp. Det blev inte mycket sömn den natten. Vi fick sitta och hålla i tamparna tills ovädret var över.

Morgonövningen blev inställd då de på eftermiddagen uppriggade pappfigurerna hade raserats och hittades lite här och var i terrängen. Min tid med skytte och hemvärn har gett många roliga episoder mitt i den allvarstid som rådde mellan 1939 – 1945.

Vi på Österlen låg mycket nära skarpa oroshärdar, Danmark var ockuperat av Tyskland, Skåne utnyttjades av Brittiskt och Amerikanskt flyg för att komma åt tyska östersjöhamnar. Skadade flygplan tvingades att nödlanda i Skåne, men vi undgick som väl var krigets fasor på Svensk mark. Bilderna är tagna 27/5 1945 på Vitemölle.

Wiggo Komstedt

Wiggo Komstedt var under hela sitt liv en sann alboit! I samband med hans alltför tidiga bortgång 2010 lämnades en del penninggåvor till Albo härads hembygdsförening till Wiggos minne. Vi vill teckna ett porträtt över honom och underlaget är delvis hämtat från artiklar i Ystads Allehanda.

Wiggo föddes 1937 i Rörum, men flyttade som femåring med sina föräldrar till Attusa i S:t Olof. Sin skolgång genomgick Wiggo i Holma skola, som han alltid benämnde som "Holma högre allmänna läroverk för gossar". Redan under skoltiden upptog idrottsintresset och speciellt fotbollen en stor del av hans fritid.

Yrkesbanan inleddes direkt efter avslutad folkskola med jobb som varubud hos Eric Nilsson i S:t Olof och affärsbiträde i Gyllebo. Efter värnplikten fortsatte han i Albin Jönssons affär i Gyllebo, nu som kontorist, och efter något år arrenderade han den affären under en femårsperiod. 1965 anställdes han av C-A Winquist i Simrishamn för att sälja lastbilar och när företaget året därpå ingick som delägare i Österlens Lastvagnar AB följde Wiggo med och blev senare platschef och VD.

Den politiska banan började i Albo HUF, Högers Ungdomsförbund, under tidigt 1960-tal och senare blev han distriktsordförande i

Kristianstads län. 1971 valdes han in i riksdagen, där han verkade tills 1995 då han utnämndes till landshövding i Kronobergs län. I riksdagsarbetet tillhörde han en rad olika utskott, såsom trafikutskottet, försvarsutskottet och näringsutskottet. Wiggo var också ordförande i Riksdagens Revisorer och medlem av Nordiska Rådet och dess kommunikationsutskott. Riksdagsarbetet tillät också fritidssysslor och Wiggo ingick med framgång i den borgerliga riksdagsgruppens fotbollslag.

1974 bosatte sig Wiggo Komstedt i Eljaröd, egentligen i Ludaröd, på gården som han döpte till Wisihalla. Namnet format ur hans eget och hustruns Sigbritts namn. Sigbritt var vårdskolerektor och även hon aktiv inom politiken. 2006 flyttade paret till Ystad.

Som landshövding i Kronobergs län kom Wiggos entreprenörsanda väl till pass. Hans förmåga att på ett lättsamt sätt snabbt få kontakt med personer kom till nytta när han besökte länets olika företag och institutioner. Wiggo var en praktiker och kunde tala om allt med alla. Inte sällan kryddades samtalet med en eller flera roliga historier.

Hans erfarenhet som bilhandlare lyste igenom i hans arbetssätt, obyråkratiskt och präglat av sunt förnuft. Han levde upp till begreppet ”ekonomisk smålänning” bl. a. genom att själv köra tjänstebilen. Och ibland blev hastigheten lite väl hög. Personalen på länsstyrelsen hade en omtyckt chef och det enda negativa som jag hört, var att det kunde bli lite enformigt att lyssna till samma roliga historia gång på gång. Som historieberättare vann han insteg i Svenska Vitsakademien.

Wiggo var en gladlynt person som gillade att umgås med vänner och bekanta. Han var riksdagsgruppens klubbmästare och ansvarig för många fester. Varje sommar, när kalendern tillät, deltog han i hemvändardagen i S:t Olof, där han även var ordförande i SPF under en tid. Han var mångårig medlem i Albo härads hembygdsförening och ledde vid ett antal tillfällen våra årsmöten. Så sent som några månader före sin bortgång höll han ett anförande vid Albo härads dag i Hallamölla, som är granne till hans egendom i Ludaröd. Wiggos minne lever hos oss som lärde känna honom och inte minst genom Wiggo Komstedts hederspris, som årligen delas ut till talangfulla fotbollsspelare i S:t Olofs IF.

Sammanställt av Clas Johnsson

HEMBYGDSFÖRENINGEN = KULTURBÄRARE.

Denna gång beskriver vi kortfattat taktäckning.

Den som besöker en välbevarad skånegård möter ofta byggnader med stråtak, väderbiten ektimra och krokiga lerklinade väggar där kalken flagnar bakom stockrosorna. Det låter kanske idylliskt men det är sådana egenskaper som gör att vi upplever byggnaden som vacker, äkta och värd att bevara.

Ett traditionellt stråtak består av takstolar, läktning, bindmaterial, d.v.s. käppar som läggs över halmen och vidjor som binder käpparna i de underliggande läktena, strån, ryggnings samt någon form av konstruktion som stödjer takskegget.

Den enda gång ett tak täckes i sin helhet är när huset byggs. Därefter täcker man efterhand som taktäckningen tjänat ut. När täckekäpparna syns helt är det dags att täcka om. Täckningen utföres från en på taket på tvären liggande stega, tvärstien. Nylagt sti på Bondrumsgården 2015.

Det vanligaste materialet som används är vass, men vi i hembygdsföreningen använder lång råghalm, utav den enkla anledningen att regionmuséets byggnadsantikvarier och Länsstyrelsen hävdar att vass förekom förr om detta fanns att skörda i närheten. Om inte användes halm.

Vi har succesivt bytt ut vass mot halm förutom på brydestuan i Åkarp som förnyats på ena sidan med vass. På Glimmebodagården och på Bon drums gården har nya stin av råghalm lagts under året. Ryggningen har förnyats på Hallamölla vattenkvarn. Njutbara tak, men som allting måste de underhållas.

En mycket ovanlig teknik vid läggning är Raveltak. Ravlarna (hasselkäppar) bildar ett rutmönster bundna med lindbast. Läktena är få av bok huggna i närheten.

Under februari månad 2015 startade föreningens textilkommitté en cirkel i ämnet lokal folkdräktskultur. Ledare för cirkeln är Ann-Margret Malmqvist.

Varför uppkommer lokalt särpräglade dräkter?

Det är inte socken, härads eller landskapsgränser, som skapar de olikheter vi ser i folkdräkterna. Utan trycket av realiteter, sådana som geografisk isolering, sociala skrankor, ekonomiska fluktuationer, politiska och administrativa förändringar samt över huvud taget omständigheter, som tvingat fram eller snarare hållit kvar miljöer med andra livsformer, andra sociala och kulturella traditioner. En bygd, där befolkningen klär sig, brukar jorden, bygger sina hus på samma sätt och använder samma sorts husgeråd kan vara en socken eller ett härad, men i allmänhet gör sig kultursamhörigheten märkbar inom ett större område. På bilden diskuterar föreningens ordförande Clas Johnsson med Signe Karlsson. Signe har hela famnen öppen för cirkelns omfattning och möjligheter.

Häradsskjorten från Albo Härad. Skjorten är sydd på Kristianstads läns hemslöjdsförening på 1940-talet. Skjorten tillhör hembygdsföreningen genom gåva från Betty Lassesson.

Agnes Leo Eriksson visar en särk från andra halvan av 1800-talet. Särken härstammar från Grevlunda och tillhör Agnes.

Bilden visar ett pigelock. Ogifta kvinnor använde denna förr som huvudbonad.

Ann-Margret Malmqvist visar prov på en svansatröja. Annchristin Hurtig visar en svansatröja som härstammar från sekelskiftet 1800-1900-talet. Provplagg gjordes först, som provades på kroppen, innan man klippte till tyget, så man visste att det passade, och efter detta grundarbete gjordes originalet. Nedan är en färdig väst (livstycke) till Albodräkten.

Under september månad fortsatte cirkeln med tillverkning av snodd till kjol. Snodden användes oftast längst ner på kjolen och kallades då slitsnodd eller släpsnodd. Antalet trådar berodde på vilken tjocklek på snodden som skulle tillverkas, men på bilderna användes 6 trådar å 5,20 meter, vilket gav 3,5 meter snodd. På bilderna arbetar Ann-Margret Malmqvist, Annchristin Hurtig och Birgitta Ring Olsson.

26 hembygdsförbund och mer än 2000 medlemsföreningar kommer under detta år presentera en folkrörelse och synliggöra denna rörelsens betydelse för lokal identitet, folkbildning och utveckling av lokalsamhället.

Hembygdsföreningens ambitioner är att följa upp detta på flera sätt under året 2016. Bland annat önskar vi inslag från alla er medlemmar hur just du upplever din hembygd. Är det på den plats du/ni föddes, din uppväxttid, där du/ni bor just nu eller en mix av alltsammans. Skriv ner detta och skicka via e-post till kvasa@osterlen.tv, eller via brev till Albo Härads Hembygdsförening, Karakåsvägen 15, 277 35 Kivik.

Som framgår av föreningens hemsida www.alboharadshembygdsfor.se har vi påbörjat en speciell sida under detta tema. Kanske lyckas vi samla underlag till en bok framöver, men framförallt vill vi att så många som möjligt känner sig delaktiga, genom sina upplevelser både i dåtid och nutid.

*Styrelsen för
Albo Härads Hembygdsförening
Önskar alla*

*En God Jul och Ett Gott Nytt År.
Clas Johnsson, Kenneth Olsson, Åke Hansson,
Leif Gulldén, Hans-Inguar Hansson, Hans
Nilsson, Tore Jönsson, Inguar Petersén, Sven-
Olle Svensson, Eva Gustavsson, Annchristin
Hurtig, Henny Johansson, Tina Tännander,
Mats Persson, Britt-Marie Persson, Sven
Persson, Anita Ring Nilsson och Carina
Almedahl.*

